Nova tehnologija v pomoč stari kulturi

V Mariboru prvi mednarodni oder projekta eCult za uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij pri ohranjanju in promociji kulturne dediščine

DARINKO KORES JACKS

Dokler je stara kulturna dediščina nedotakljiva, varno zaprta v (sicer odprtih, a pogosto preveč inertnih) muzejih in nedostopnih depojih, je iluzorno pričakovati, da se bo javnost kaj prida zmenila zanjo. Po njej redno posega le okrog pet odstotkov svetovne populacije. Čeprav je lahko pomemben del identitete in turistične ponudbe ter priložnost za gospodarstvo, bi jo bilo treba bolj približati ljudem, jih ozavestiti o njenem pomenu in dostopnosti ter jo približati zahtevam sodobnega sveta. Prav tu in pri njenem ohranjanju pa lahko učinkovito pomagajo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). Možnostim in dobrim praksam je posvečen prvi poletni oder evropskega projekta eCult, ki se je s predstavitvijo in praktičnimi delavnicami za potencialne e-kulturne ambasadorje začel v sredo v mariborskem Kibla Portalu, nadaljeval včeraj z obiskom Centra evropskih vesoljskih tehnologij (CEVT) v Vitanju, končal pa se bo danes z vodenim ogledom skritih kotičkov Maribora in večerom elektronske glasbe.

Kot je uvodoma poudarila generalna sekretarka Evropskega multimedijskega foruma **Margaretha Mazura** iz Belgije, sta kulturna dediščina in IKT na videz nasprotna pola, ki pa se neustavljivo privlačita. Prav ta dinamizem bi bilo treba čim bolje izkoristiti v korist obeh in predvsem človeštva, ki je vse bolj fascinirano s sodobno tehnologijo - a to še ne pomeni, da bi se moralo zato odtujevati od kulturnih korenin. Potrebne so torej premišljene strategije za povezovanje in dialog, ki bi čim bolje vključeval tako čim širše segmente družbe kot umetnost, kulturo in tehniko.

Ne kar vsega povprek

Projektni menedžer inštituta za umetnost, znanost in tehnologijo WAAG iz Amsterdama **Marc Boonstra** je predstavil projekt materialnih srečanj z digitalno kulturno dediščino meSch. Ta poskuša preko prototipov tehnoloških rešitev izboljšati izkušnjo obiskovanja muzejev bodisi v živo bodisi na daljavo. O edinstvenih in neskončno dragocenih muzejskih eksponatih se je sicer mogoče temeljito poučiti, a so največkrat na ogled le iz varne razdalje; njihovih (fizičnih ali virtualnih) kopij pa se je mogoče dotakniti, jih povohati, okušati, občutiti, razstavljati na prafaktorje, spoznavati način izdelave, se vživeti v vlogo izvirnih uporabnikov ... in jih torej bolje razumeti. A Boonstra opozarja pred pretiranim navdušenjem nad dragimi visokotehnološkimi rešitvami, kadar lahko dosežemo podoben učinek s cenejšimi, bolj tradicionalnimi in neposredno človeško izkušnjo vključujočimi. Kakovostne proteze amputiranih udov bi bilo na primer mogoče izdelati s tridimenzionalnim tiskom, ki pa predvsem v revnejših deželah ni na voljo po sprejemljivi ceni; zato je WAAG razvil javno dostopne načrte za domačo izdelavo v lastni režiji iz lesa in drugih priročnih materialov.

Seveda pa je kar nekaj razlik med tradicionalnimi muzeji in tistimi, ki so že od začetka zasnovani kot visokotehnološke predstavitve futurističnih idej. Ars Electronica Center v avstrijskem Linzu, tehnološko najnaprednejši muzej na svetu (kjer svoje bodoče rešitve testirajo tudi največje razvojne korporacije), omogoča predstavitve in evalvacijo kreativnih idej celo popolnim amaterjem. S pomočjo tehnologij prihodnosti pa ponuja tudi podrobnejše spoznavanje klasične umetnosti in virtualno obiskovanje kulturnih znamenitosti povsod po svetu. Kot je povedala **Juliane Leitner**, skušajo obiskovalce čim bolj vključiti z možnostjo interaktivnega vplivanja na dogajanje. V širši javnosti pa spodbujajo radovednost s festivali, predstavitvami, intervencijami v javni prostor in programi za družine.

Dragan Živadinov si je vodstvo udeležencev po vitanjskem CEVT-u zamislil kot predstavo. (Darinko Kores Jacks)

Nujen je razmislek, katera tehnologija ustreza določeni zbirki in kako jo uporabiti

Evropski denar za to je

Spodbuditi interes za kulturo predvsem med mladimi, ki imajo IKT v malem prstu, je tudi v interesu evropskih institucij. Povezovalnim projektom in digitalizaciji muzejev je namenjenega precej evropskega denarja. A kdor hoče do njega, mora vedeti, kaj dela in kaj hoče, predvsem pa se ne sme zapirati v nacionalne meje. Bolj kot pri publiki je treba spremeniti odnos do IKT pri kuratorjih zbirk, ki vse preradi vztrajajo pri starih načinih dela in se bojijo izgube ekskluzivnosti svojih eksponatov, namesto da bi se veselili večjega zanimanja zanje. Problem je tudi, da se denar za vzdrževanje stavb in plače zaposlenih še nekako najde, za programe in razvoj pa ga pogosto zmanjka.

Na delavnicah so se lahko udeleženci seznanili z nekaj konkretnimi primeri dobre prakse. **Ilse Rambout** iz Nizozemske je predstavila aplikacijo za pametne mobilne telefone, ki uporabnikom na kraju samem razlaga podrobnosti o lokalnih znamenitostih. **Peter Šepetavc** iz agencije Renderspace je vodil delavnico o izmenjavi kulturnih izkušenj s pomočjo družabnih omrežij. **Katja Antlej** je prikazala možnosti tridimenzionalne digitalizacije kulturnih objektov, v Berlinu živeča srbska umetnica **Nataša Tepavčević** pa primer virtualnega muzeja narodne osvoboditve.

Muzealci imajo pomembnejše skrbi

Poletnega odra v Portalu Kibla na Studencih se je udeležilo dobrih 40 zainteresiranih, predvsem mlajših zasebnih obiskovalcev. Prišlo je sicer tudi nekaj predstavnikov galerij in muzejev iz Slovenije pa tudi iz tujine, ki jim je bila prireditev v prvi vrsti namenjena. A čeprav so organizatorji dogodka na veliko vabili slovenske kulturne ustanove, je bil podpredsednik Kible **Dejan Pestotnik** vidno razočaran nad dokaj slabim odzivom: "Saj muzealce po svoje razumem, da se ukvarjajo predvsem s tem, ali bodo na primer dobili denar vsaj za najnujnejše popravilo strehe. A tukaj bi se lahko marsikaj naučili, stalo pa jih ne bi prav nič."

Kdo in kaj je projekt eCultValue

Evropski projekt eCultValue podpira in spodbuja razvoj in uporabo novih tehnologij, ki lahko izboljšajo obstoječe in ponudijo nove načine dostopa do kulturne dediščine. Ponuja možnosti povezovanja med ponudniki IKT in kulturnih dobrin (predvsem muzejev, galerij, zbirk ...) s pomočjo spletne platforme www.ecultobservatory.eu, dnevov dialoga (prvi je bil septembra lani v Dubrovniku) in poletnih odrov, namenjenih spoznavanju in povezovanju (prvi se pravkar zaključuje v Mariboru, naslednji bo decembra v Atenah). Konzorcij projekta sestavljajo predstavniki mariborskega kulturno-izobraževalnega društva Kibla, neprofitne organizacije Esoce.net iz Italije, EMF (evropskega foruma e-odličnosti) s sedežem v Belgiji, mednarodno združenje za spletni dostop do muzejskih zbirk MuseumImage, IMIS (inštitut za upravljanje informacijskih sistemov) iz Grčije in Evropski muzejski forum s sedežem v Veliki Britaniji.